

Υπουργείο Πολιτισμού,
Παιδείας και Θρησκευμάτων

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο

Περιοδική έκθεση
«Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος πριν
από τον El Greco»

ΕΡΕΥΝΑ ΚΟΙΝΟΥ

στο πλαίσιο του έργου
«Περιοδική Έκθεση του Βυζαντινού
και Χριστιανικού Μουσείου για το
Έτος El Greco»

Σύνοψη
Παραδοτέα αναφορά αρ. 13
Συντάκτρια
Άρτεμις Σταματέλου

Copyright © Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 2015
Βασιλίσσης Σοφίας 22, 10675 Αθήνα
Τηλ. +30213213500
e-mail: bma@culture.gr
www.byzantinemuseum.gr

Η δημοσίευση αυτή αποτελεί σύνοψη του παραδοτέου 13 του έργου “Περιοδική έκθεση του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου για το Έτος El Greco”. Το έργο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος “ΑΤΤΙΚΗ 2007-2013” του ΕΣΠΑ, με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι πληροφορίες που εμπεριέχονται σε αυτήν τη δημοσίευση δεν απηχούν υποχρεωτικά τις θέσεις ή τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περιοδική έκθεση «Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος πριν από τον El Greco»

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα

4 Δεκεμβρίου 2014 έως 31 Μαρτίου 2015

Η έκθεση επιχείρησε να ερμηνεύσει τον Δομήνικο Θεοτοκόπουλο με βάση το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον που καθόρισε κυρίαρχες καλλιτεχνικές του επιλογές.

Αναπτύχθηκε σε τρεις ενότητες:

Η **πρώτη** παρουσίαζε τη σημασία της Κρήτης για τη Βενετία τον 16ο αιώνα και χαρτογράφησε την κοινωνική, ιδεολογική και οικονομική διάρθρωση του νησιού, με εργαλείο τη σχέση πόλης-υπαίθρου.

Η **δεύτερη** εξέτασε τα καλλιτεχνικά φαινόμενα του ιδιαίτερου αστικού, κοσμοπολίτικου περιβάλλοντος των Κρητικών πόλεων, δίνοντας έμφαση στο πώς οι Κρητικοί ζωγράφοι επιχείρησαν να συνδυάσουν τη βυζαντινή με τη δυτική παράδοση.

Η **τελευταία** ενότητα δόμησε μία ερμηνεία για την κρητική περίοδο του Θεοτοκόπουλου, με βασικό εργαλείο την υφολογική εξέταση των έργων του και τη σύγκρισή τους με άλλα κρητικά έργα.

Για περισσότερες πληροφορίες για την έκθεση, τους συντελεστές της καθώς και για σχετικές δημοσιεύσεις, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα: <http://elgreco.byzantinemuseum.gr/el/home/>

Ο σχεδιασμός της προκαταρκτικής και της τελικής έρευνας κοινού βασίστηκε στο σκεπτικό και τα ζητούμενα της ομάδας έργου κατά τη μουσειολογική-μουσειογραφική μελέτη της έκθεσης.

Τα μέλη της ομάδας μουσειολογικής-μουσειογραφικής μελέτης της έκθεσης είναι:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ – ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

δρ Αναστασία Λαζαρίδου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

δρ Καλλιόπη-Φαίδρα Καλαφάτη, Νίκος Καστρινάκης, Νικόλας Κωνσταντίος, δρ Αντώνης Μπεκιάρης, Νίκη Παπασπύρου, Άρτεμις Σταματέλου

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ – ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Σπύρος Νάσαινας

Θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στους επισκέπτες του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου που έλαβαν μέρος στην έρευνα και όσους την υποστήριξαν στις διάφορες φάσεις της.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Περιοδική έκθεση «Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος πριν από τον El Greco» Προκαταρκτική έρευνα κοινού

Ταυτότητα της έρευνας

Για τις ανάγκες της έκθεσης πραγματοποιήθηκε προκαταρκτική έρευνα σε ομάδες κοινού που ανήκουν στο κύριο σώμα των επισκεπτών του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, και οι οποίες, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, περιλαμβάνουν τις εξής ομάδες:

- **Το ανθρώπινο δυναμικό του ΒΧΜ**
- **Συχνούς και τακτικούς επισκέπτες του ΒΧΜ¹**
- **Φοιτητές πανεπιστημιακών σχολών με αντικείμενο συναφές με του ΒΧΜ** (π.χ. από τμήματα αρχαιολογίας, ιστορίας τέχνης, μουσειακών σπουδών, συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, πολιτιστικής διαχείρισης, καλών τεχνών κλπ.)
- **Μέλη του Συλλόγου Φίλων του ΒΧΜ**

Οι **ειδικοί στόχοι** της προκαταρκτικής έρευνας ήταν:

- Να αποτιμήσουμε ποσοτικά την εξοικείωση και το ενδιαφέρον του συγκεκριμένου κοινού για την κεντρική ιδέα της έκθεσης και τις επιμέρους θεματικές της.
- Να εντοπίσουμε τα κίνητρα και τις προσδοκίες τους από την επίσκεψη στην έκθεση.
- Να διερευνήσουμε το ενδιαφέρον τους για διαφορετικά ερμηνευτικά και επικοινωνιακά μέσα της έκθεσης.
- Να μάθουμε για την πρόθεσή τους να επισκεφτούν την έκθεση.

Μεθοδολογία

Η έρευνα κοινού βασίστηκε σε δομημένο ερωτηματολόγιο στην ελληνική γλώσσα, σε έντυπη και ψηφιακή μορφή, το οποίο διανεμήθηκε το διάστημα Ιουνίου-Ιουλίου 2013 στις παραπάνω ομάδες-στόχους.

Ως προς τη δομή και το περιεχόμενο, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει ένα σύντομο εισαγωγικό κείμενο, για το σκοπό και τη σημασία της συμμετοχής στην έρευνα.

Η δεύτερη ενότητα απαρτίζεται από 7 ερωτήσεις «κλειστού τύπου», πολλαπλής επιλογής, με κλίμακα σπουδαιότητας και διχοτομικές². Στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής υπάρχει η δυνατότητα διατύπωσης ελεύθερου σχολίου ή απάντησης εκτός των προτεινόμενων. Οι πληροφορίες που αναζητούνται στην ενότητα αυτή είναι οι εξής:

- Εξοικείωση και πρότερη γνώση του επισκέπτη σχετικά με το κεντρικό θέμα της έκθεσης.
- Ενδιαφέρον για τις επιμέρους θεματικές της έκθεσης με βάση τον τρέχοντα σχεδιασμό της.
- Προσδοκίες από την επίσκεψη.
- Προτιμήσεις σχετικά με τα ερμηνευτικά μέσα της έκθεσης.

¹ Δηλ. επισκέπτες που έχουν επισκεφτεί ξανά το μουσείο τους τελευταίους 12 μήνες εκλαμβάνονται ως *συχνοί*. Όσοι το έχουν επισκεφτεί ξανά τους τελευταίους 24 μήνες χαρακτηρίζονται ως *τακτικοί*. Η κατηγοριοποίηση αυτή για τη συχνότητα της επίσκεψης βασίζεται στο μοντέλο που προτείνει ο N. Merriman, *Beyond the Glass Case. The Past, the Heritage and the Public*, Institute of Archaeology, University College London, London 1991 (pp. 49-50), το οποίο ακολουθείται και στην έρευνα που εκτόνησε το 2008 η Α. Δοξανάκη με τίτλο «Τα Αρχαιολογικά Μουσεία της Αθήνας και η Επικοινωνία τους με το Κοινό», στο πλαίσιο της ομότιπλης διδακτορικής διατριβής (σχετικό άρθρο: Δοξανάκη Α. (2013), Τα αρχαιολογικά μουσεία και η επικοινωνία τους με το κοινό: Ανασταλτικοί παράγοντες επιρροής στο μοτίβο της επισκεψιμότητας των αρχαιολογικών μουσείων της Αθήνας, *Το Μουσείο*, τεύχος 8-9, σ. 60-71). Αντίστοιχη κατηγοριοποίηση χρησιμοποιεί το ΒΧΜ στο ερωτηματολόγιο που συμπληρώνουν οι επισκέπτες των περιοδικών του εκθέσεων.

² Kotler, N., Kotler Ph. (1998), *Museum Strategy and Marketing: Designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, CA: Jossey-Bass, 170.

- Ενδιαφέρον για άλλες δράσεις (εκδοτικές, εκπαιδευτικές, καλλιτεχνικές κ.λπ.) με αφετηρία την έκθεση.
- Πρόθεση επίσκεψης.
- Κίνητρα επίσκεψης στο ΒΧΜ εν γένει.

Τέλος, η τρίτη ενότητα παρέχει δεδομένα για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

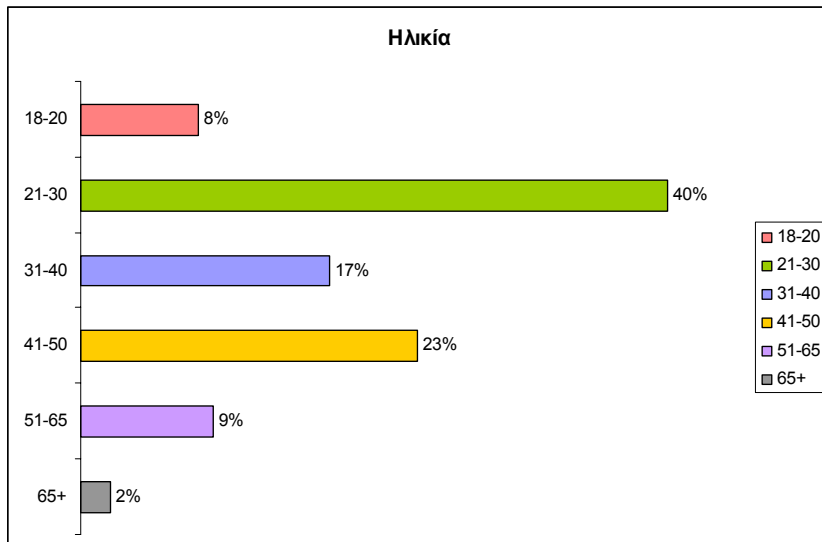
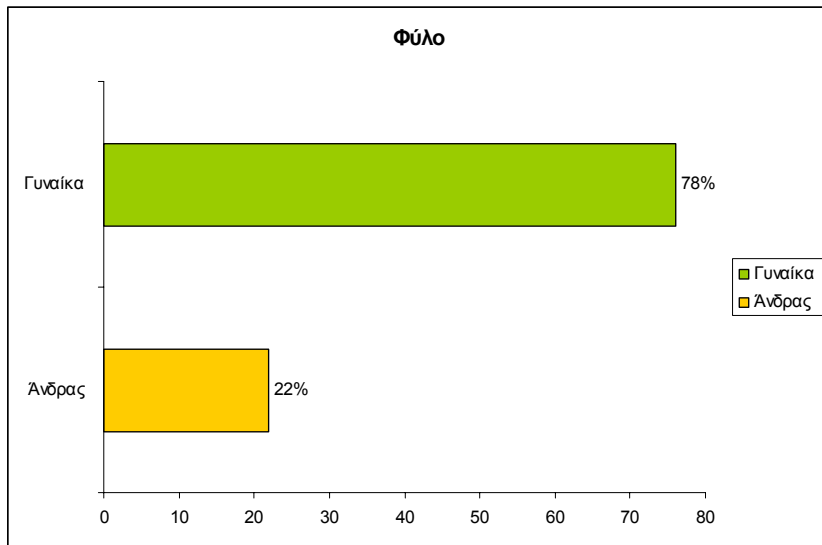
Μετά την κατάρτισή του, το ερωτηματολόγιο παρουσιάστηκε σε ένα δείγμα πέντε ατόμων, προκειμένου να ελεγχθεί η σαφήνεια των ερωτήσεων και ο χρόνος συμπλήρωσής του³, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες βελτιώσεις.

Σχετικά με τον τρόπο διανομής, το ερωτηματολόγιο προωθήθηκε στα μέλη του προσωπικού του μουσείου, σε έντυπη και ψηφιακή μορφή. Προωθήθηκε επίσης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε ομάδα φίλων, συχνών και τακτικών επισκεπτών του μουσείου, με βάση τα στοιχεία του γραφείου επικοινωνίας του μουσείου.

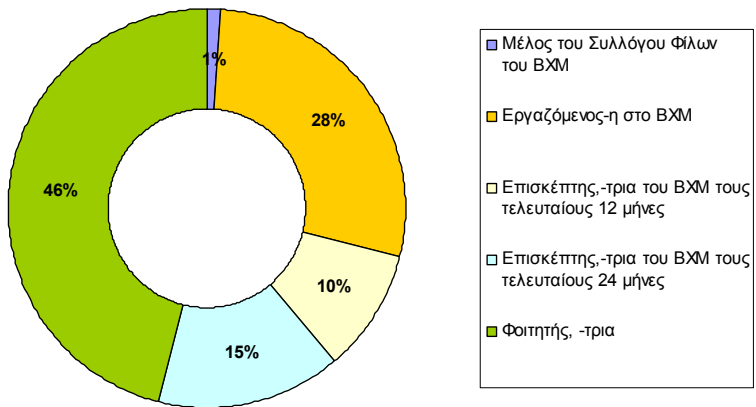
Στην παρούσα συνοπτική αναφορά παρατίθενται τα αποτελέσματα από τα 100 ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν και έτυχαν αρχικής επεξεργασίας με τη χρήση Microsoft®Excel 2010.

³ Ό.π., 167 και Diamond, J. (1999), Practical Evaluation Guide: Tools for Museums & Other Informal Educational Settings, Walnut Creek, CA: AltaMira Press. 96.

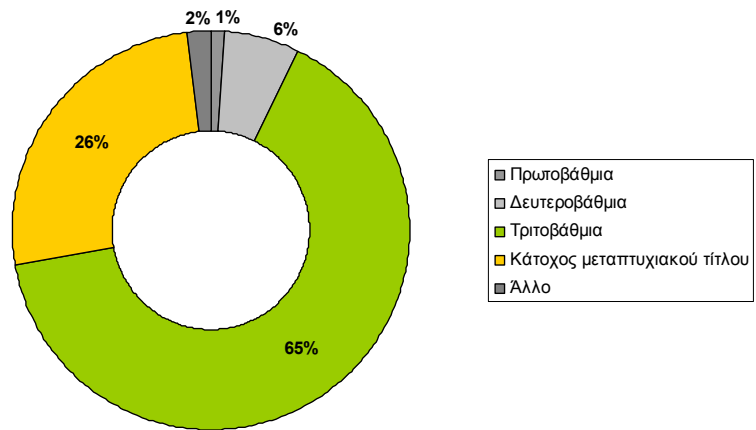
Χαρακτηριστικά δείγματος

Είμαι:

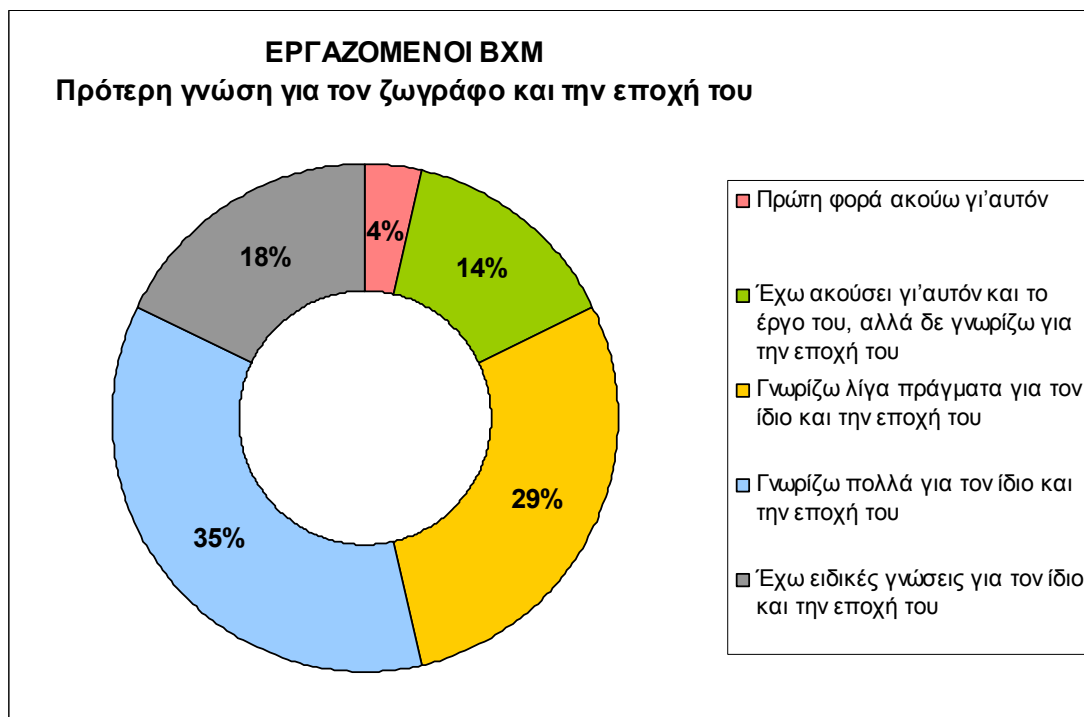
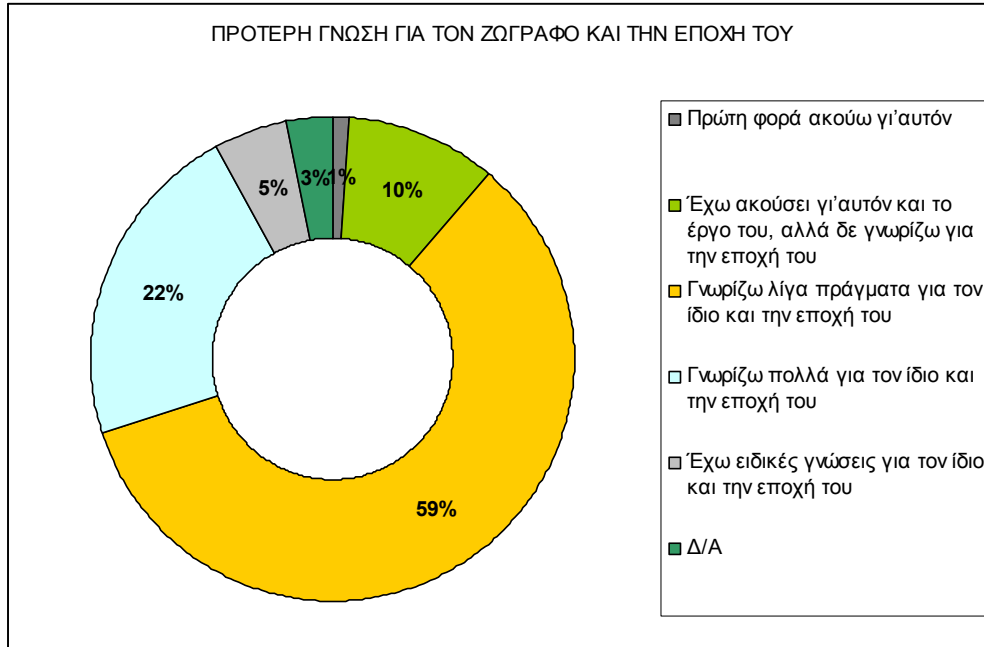

Βαθμίδα εκπαίδευσης

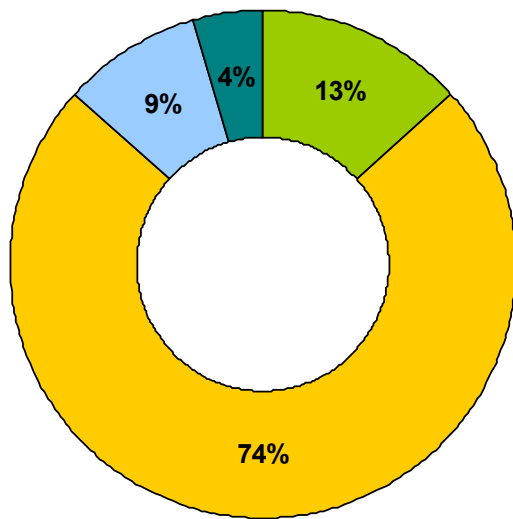

Ειδικά θέματα

Πρότερη γνώση και εξοικείωση με το θέμα της έκθεσης

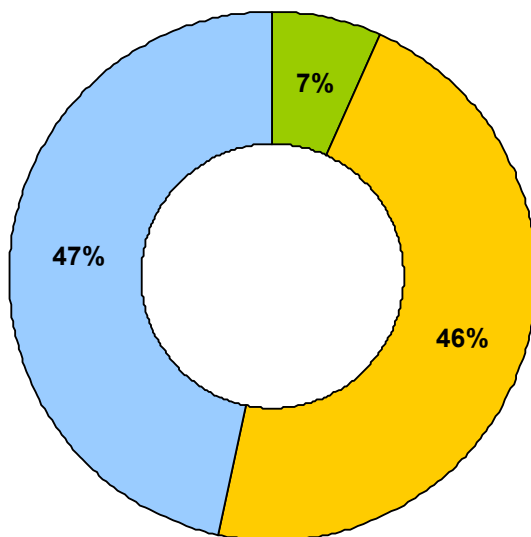

ΦΟΙΤΗΤΕΣ-ΤΡΙΕΣ
Πρότερη γνώση για τον ζωγράφο και την εποχή του

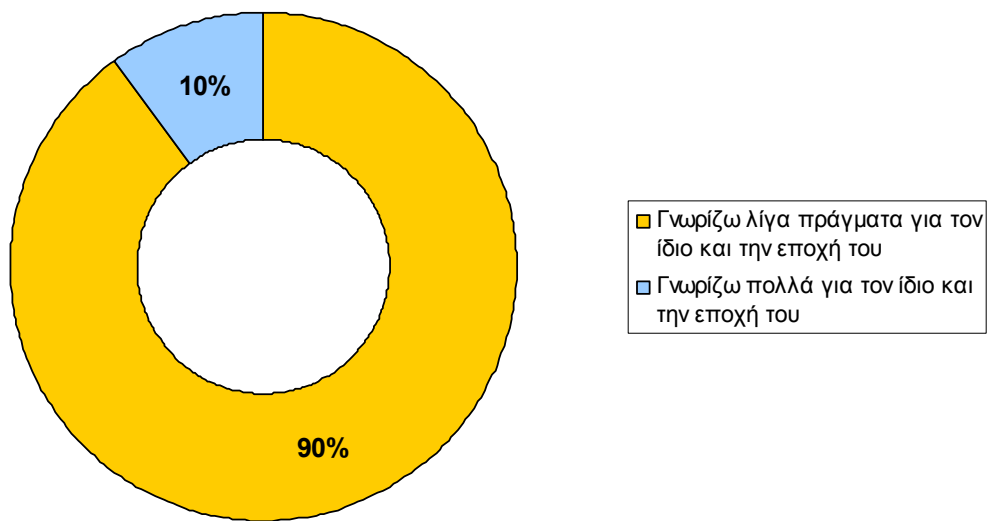
- Έχω ακούσει γι' αυτόν και το έργο του, αλλά δε γνωρίζω για την εποχή του
- Γνωρίζω λίγα πράγματα για τον ίδιο και την εποχή του
- Γνωρίζω πολλά για τον ίδιο και την εποχή του
- Δ/Α

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
Πρότερη γνώση για τον ζωγράφο και την εποχή του

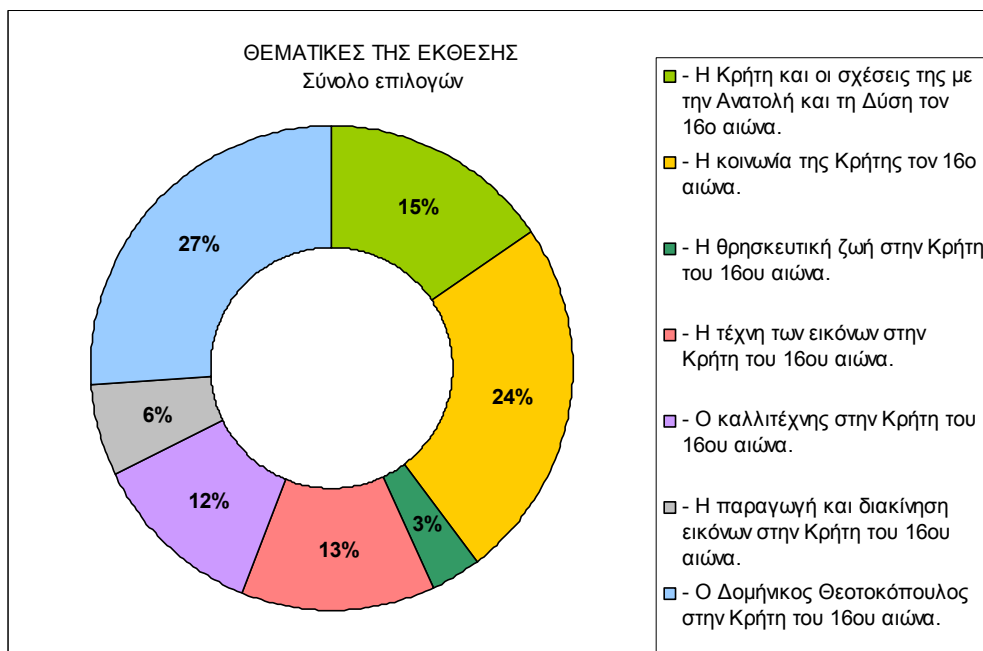

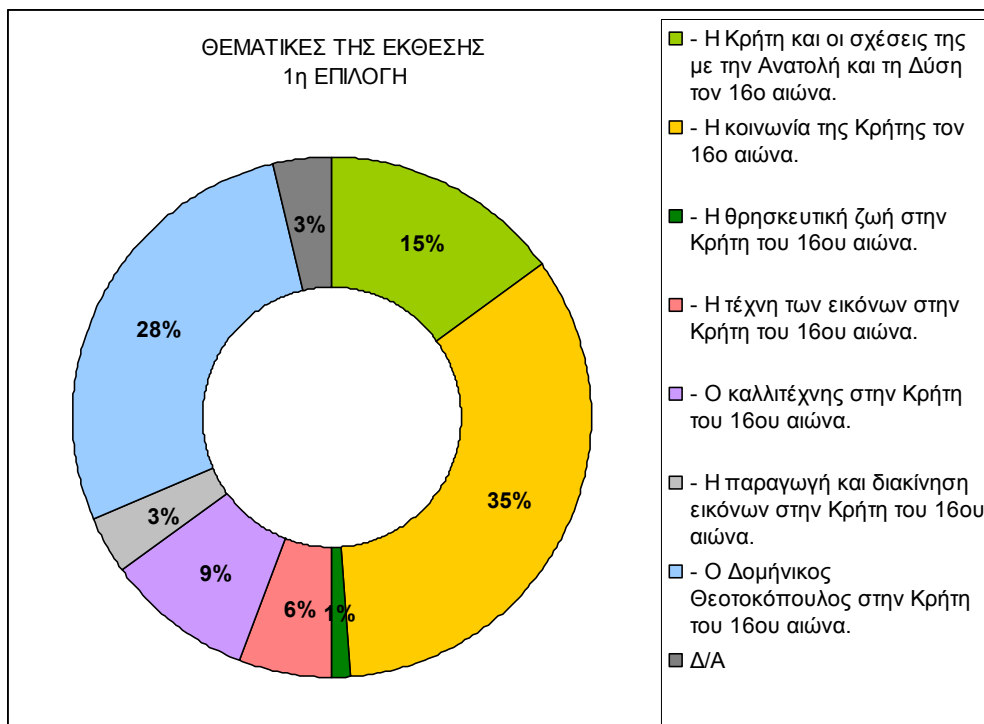
- Έχω ακούσει γι' αυτόν και το έργο του, αλλά δε γνωρίζω για την εποχή του
- Γνωρίζω λίγα πράγματα για τον ίδιο και την εποχή του
- Γνωρίζω πολλά για τον ίδιο και την εποχή του

ΣΥΧΝΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
Πρότερη γνώση για τον ζωγράφο και την εποχή του

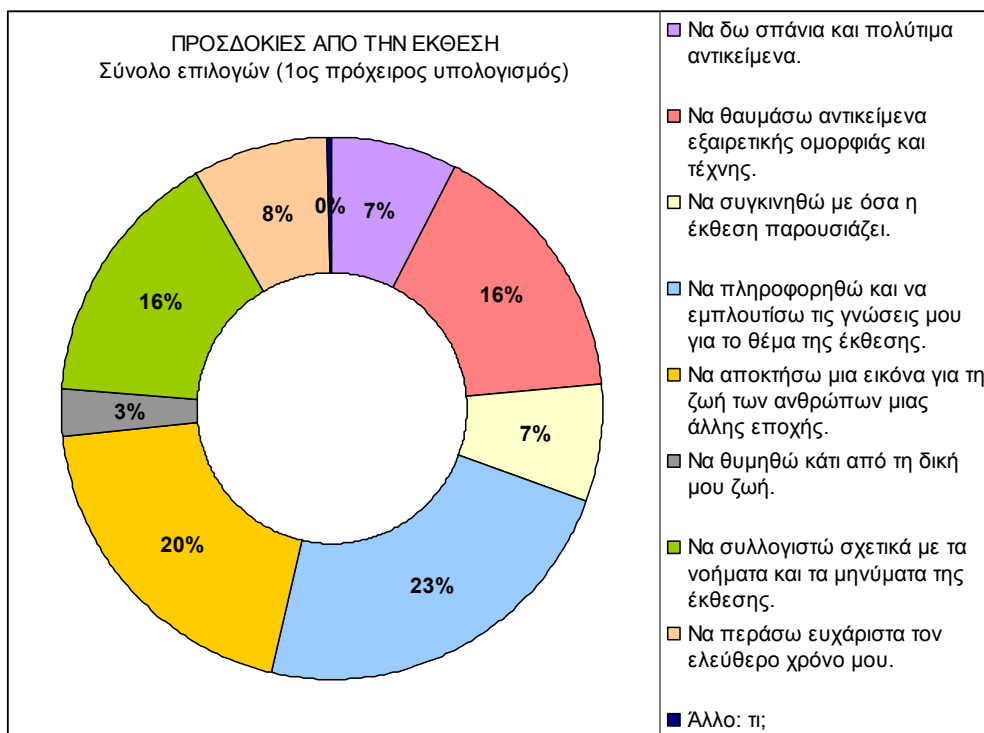

Ενδιαφέρον για τις επιμέρους θεματικές της έκθεσης

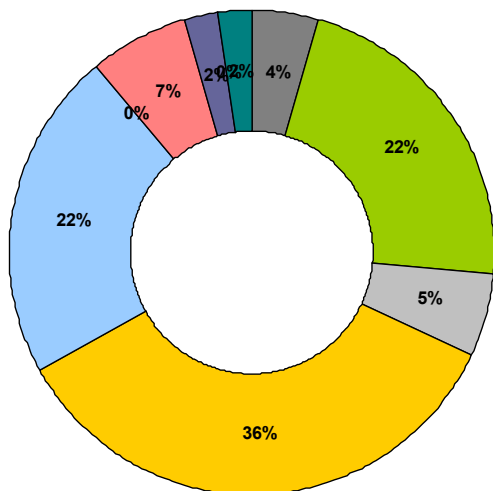

Προσδοκώμενες εμπειρίες από την έκθεση

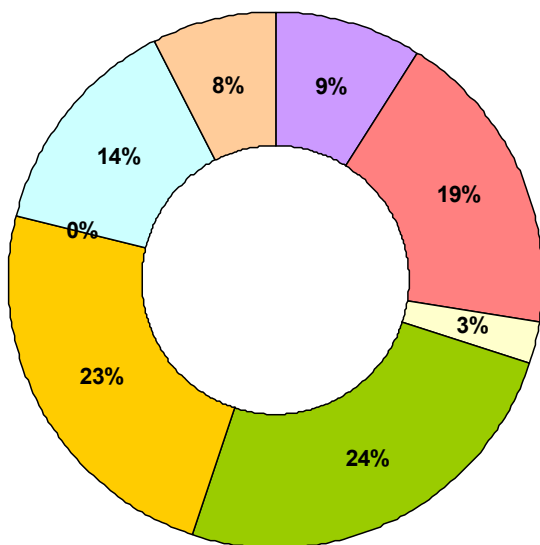

**ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ
1η ΕΠΙΛΟΓΗ**

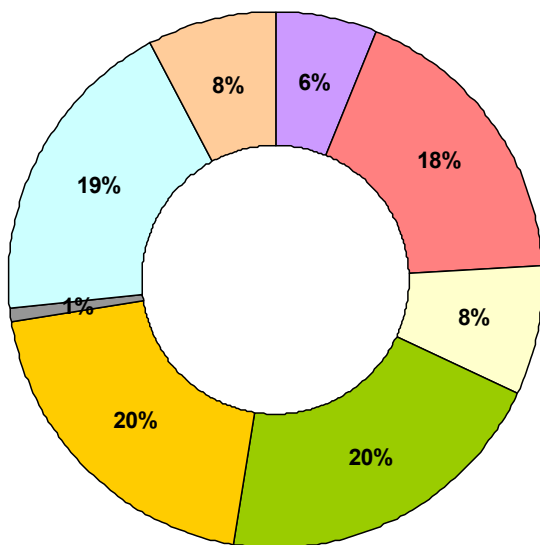
- Να δω σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα.
- Να θαυμάσω αντικείμενα εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης.
- Να συγκινηθώ με όσα η έκθεση παρουσιάζει.
- Να πληροφορηθώ και να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου για το θέμα της έκθεσης.
- Να αποκτήσω μια εικόνα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής.
- Να θυμηθώ κάτι από τη δική μου ζωή.
- Να συλλογιστώ σχετικά με τα νοήματα και τα μηνύματα της έκθεσης.
- Να περάσω ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο μου.
- Άλλο: τι;

**ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΒΧΜ
Προσδοκίες από την έκθεση**

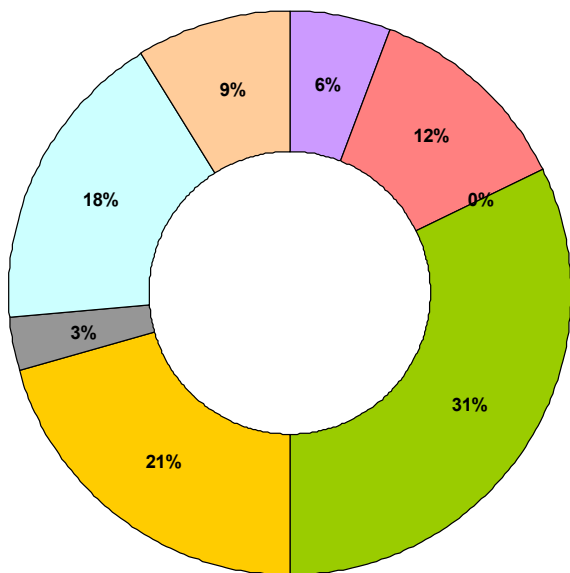
- Να δω σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα.
- Να θαυμάσω αντικείμενα εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης.
- Να συγκινηθώ με όσα η έκθεση παρουσιάζει.
- Να πληροφορηθώ και να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου για το θέμα της έκθεσης.
- Να αποκτήσω μια εικόνα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής.
- Να θυμηθώ κάτι από τη δική μου ζωή.
- Να συλλογιστώ σχετικά με τα νοήματα και τα μηνύματα της έκθεσης.
- Να περάσω ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο μου.

ΦΟΙΤΗΤΕΣ-ΤΡΙΕΣ
Προσδοκίες από την έκθεση

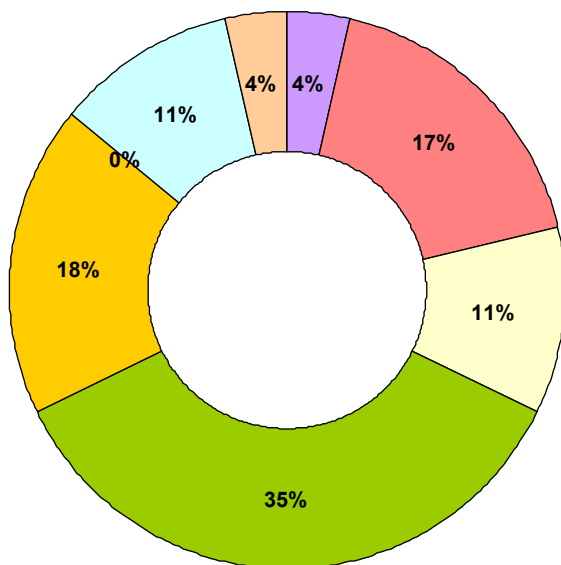
- Να δω σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα.
- Να θαυμάσω αντικείμενα εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης.
- Να συγκινηθώ με όσα η έκθεση παρουσιάζει.
- Να πληροφορηθώ και να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου για το θέμα της έκθεσης.
- Να αποκτήσω μια εικόνα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής.
- Να θυμηθώ κάτι από τη δική μου ζωή.
- Να συλλογιστώ σχετικά με τα νοήματα και τα μηνύματα της έκθεσης.
- Να περάσω ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο μου.

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
Προσδοκίες από την έκθεση

- Να δω σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα.
- Να θαυμάσω αντικείμενα εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης.
- Να συγκινηθώ με όσα η έκθεση παρουσιάζει.
- Να πληροφορηθώ και να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου για το θέμα της έκθεσης.
- Να αποκτήσω μια εικόνα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής.
- Να θυμηθώ κάτι από τη δική μου ζωή.
- Να συλλογιστώ σχετικά με τα νοήματα και τα μηνύματα της έκθεσης.
- Να περάσω ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο μου.

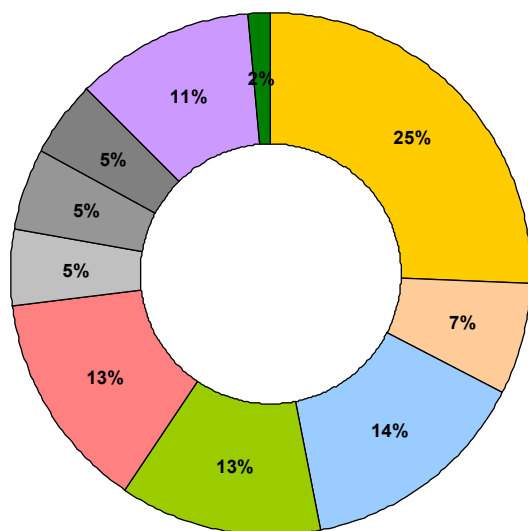
ΣΥΧΝΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ Προσδοκίες από την έκθεση

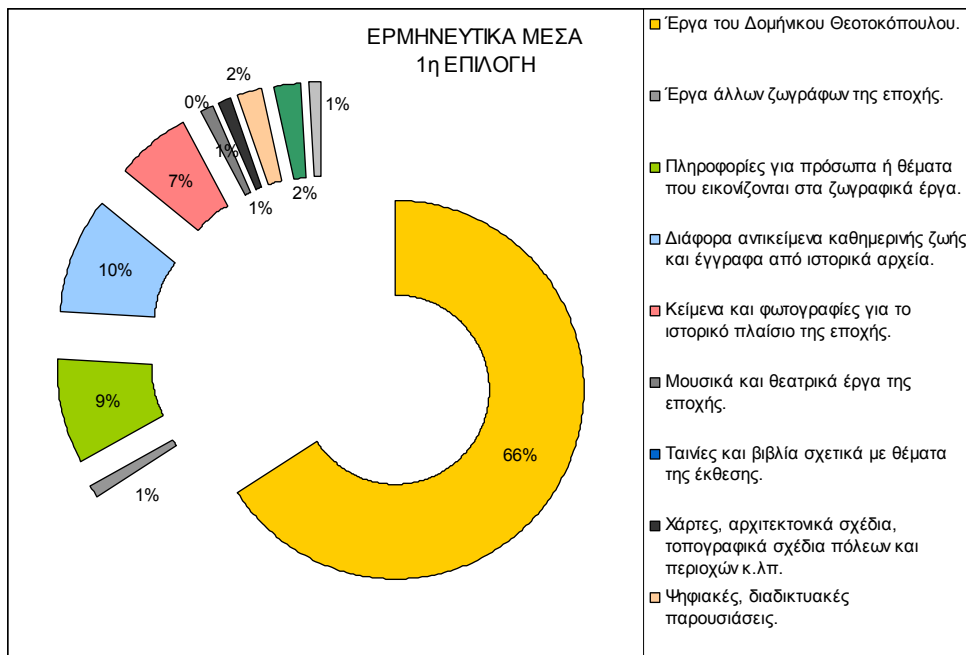
- Να δω σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα.
- Να θαυμάσω αντικείμενα εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης.
- Να συγκινήθω με όσα η έκθεση παρουσιάζει.
- Να πληροφορηθώ και να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου για το θέμα της έκθεσης.
- Να αποκτήσω μια εικόνα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής.
- Να θυμηθώ κάτι από τη δική μου ζωή.
- Να συλλογιστώ σχετικά με τα νοήματα και τα μηνύματα της έκθεσης.
- Να περάσω ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο μου.

Ερμηνευτικά μέσα έκθεσης

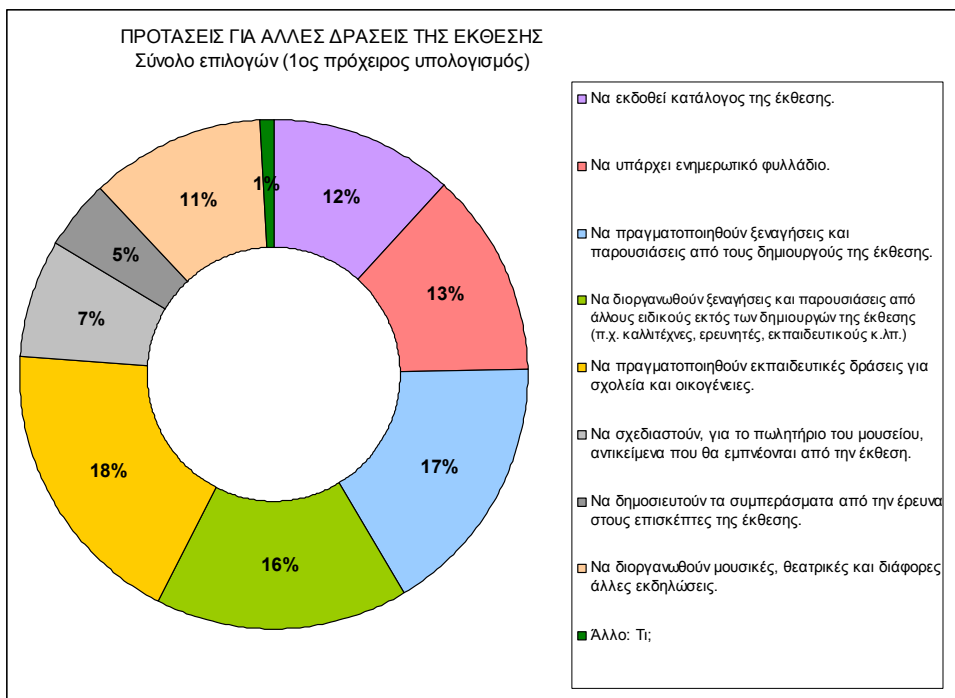
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΜΕΣΑ Σύνολο επιλογών (1ος πρόχειρος υπολογισμός)

- Έργα του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου.
- Έργα άλλων ζωγράφων της εποχής.
- Πληροφορίες για πρόσωπα ή θέματα που εικονίζονται στα ζωγραφικά έργα.
- Διάφορα αντικείμενα καθημερινής ζωής και έγγραφα από ιστορικά αρχεία.
- Κείμενα και φωτογραφίες για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.
- Μουσικά και θεατρικά έργα της εποχής.
- Ταινίες και βιβλία σχετικά με θέματα της έκθεσης.
- Χάρτες, αρχιτεκτονικά σχέδια, τοπογραφικά σχέδια πόλεων και περιοχών κ.λπ.
- Ψηφιακές, διαδικτυακές παρουσιάσεις.
- Άλλο: Τι;

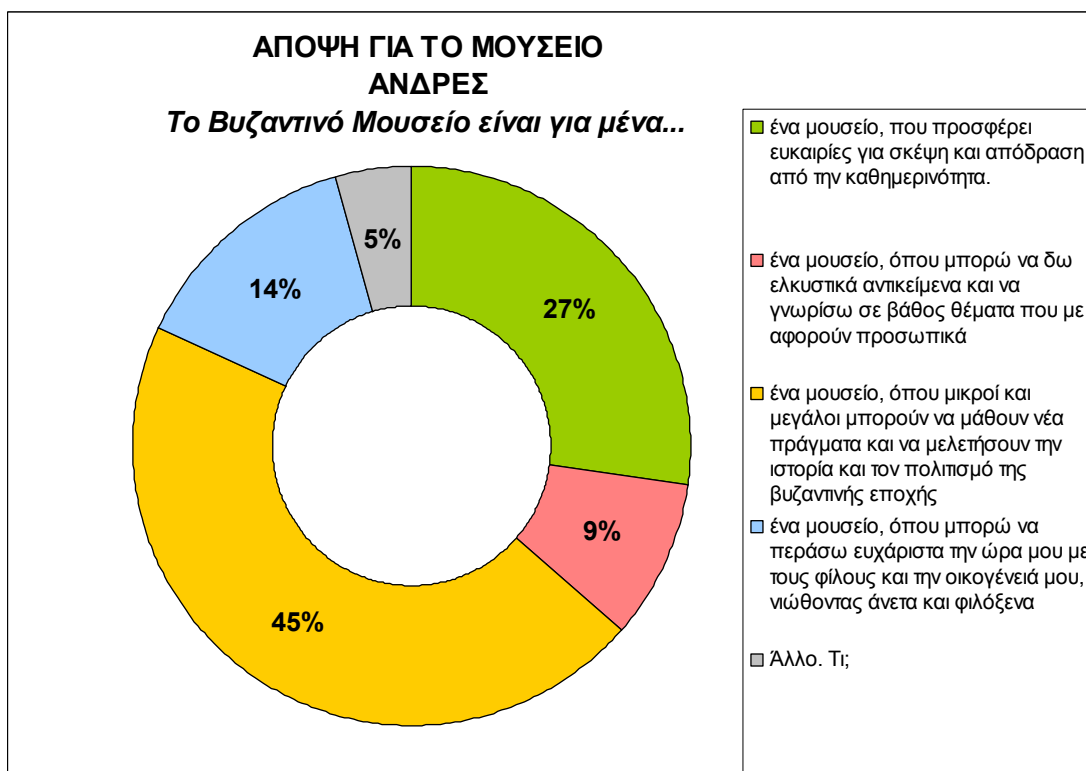
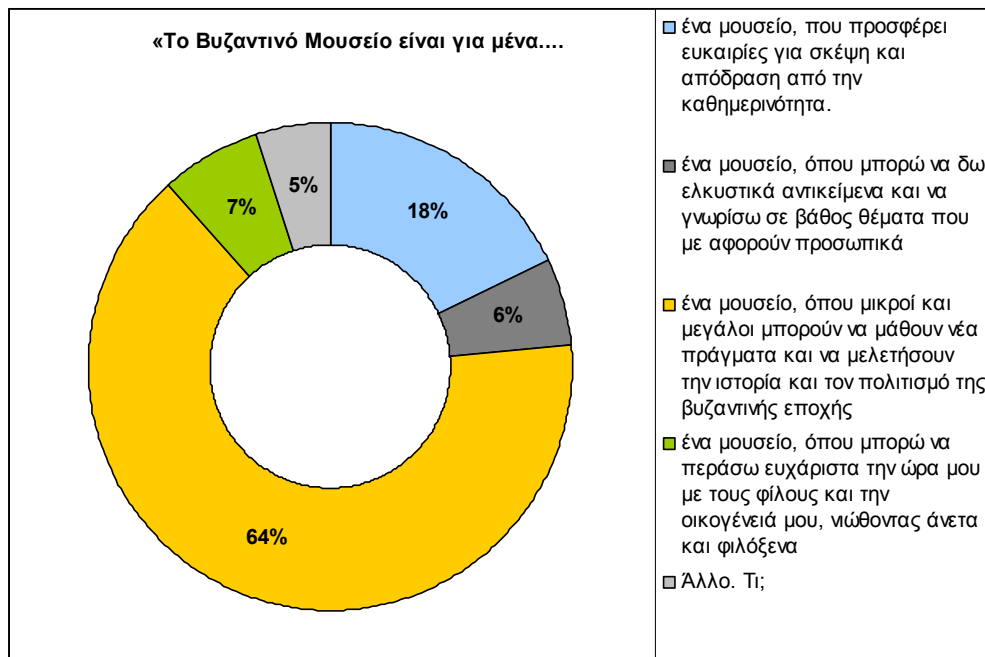

Προτάσεις για παράπλευρες δράσεις

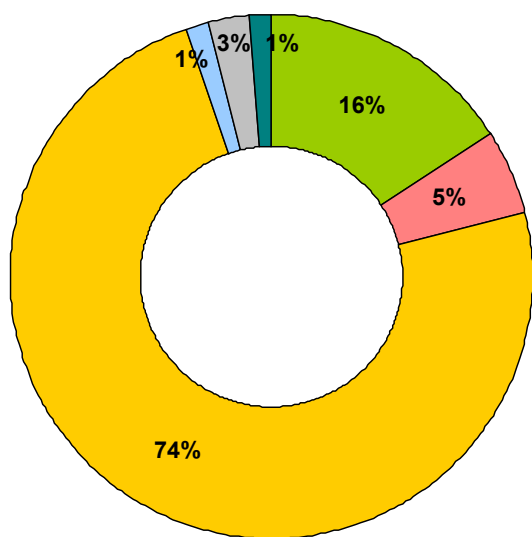

Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες θα ήθελαν να επισκεφτούν μια έκθεση με τίτλο «Η Κρήτη του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου».

«Το Βυζαντινό Μουσείο είναι για μένα...». Η εικόνα του Μουσείου

**ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ**
Το Βυζαντινό Μουσείο είναι για μένα...

- ένα μουσείο, που προσφέρει ευκαιρίες για σκέψη και απόδραση από την καθημερινότητα.
- ένα μουσείο, όπου μπορώ να δω ελκυστικά αντικείμενα και να γνωρίσω σε βάθος θέματα που με αφορούν προσωπικά
- ένα μουσείο, όπου μικροί και μεγάλοι μπορούν να μάθουν νέα πράγματα και να μελετήσουν την ιστορία και τον πολιτισμό της βυζαντινής εποχής
- ένα μουσείο, όπου μπορώ να περάσω ευχάριστα την ώρα μου με τους φίλους και την οικογένειά μου, νιώθοντας άνετα και φιλόξενα
- Άλλο. Τι;
- Δ/Α

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Περιοδική έκθεση «Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος πριν από τον El Greco» Τελική έρευνα κοινού

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας της περιοδικής έκθεσης (4/12/2014-31/3/2015) πραγματοποιήθηκε έρευνα επισκεπτών με ερωτηματολόγιο μετά το πέρας της επίσκεψης τους. Στόχος ήταν - σε αυτό το στάδιο όπου έχει ολοκληρωθεί η παραγωγή της έκθεσης και έχουν ληφθεί υπ'όψιν τα συμπεράσματα της προκαταρκτικής αξιολόγησης- να διερευνηθούν ζητήματα, όπως:

- βαθμός ικανοποίησης από την εμπειρία της επίσκεψης,
- κίνητρα και αφορμές για την επίσκεψη,
- τρόπος ενημέρωσης για την έκθεση,
- ενδιαφέρον και αντίκτυπος των θεμάτων και των ερμηνευτικών μέσων της έκθεσης.

Παράλληλα, το Μουσείο επιδίωξε να εμπλουτίσει τη γνώση του σχετικά με το δημογραφικό προφίλ των επισκεπτών του.

Μεθοδολογία

Η έρευνα κοινού βασίστηκε σε δομημένο ερωτηματολόγιο στην ελληνική γλώσσα, το οποίο διανεμήθηκε κατά τη διάρκεια λειτουργίας της έκθεσης στους ενήλικους επισκέπτες με την ολοκλήρωση της επίσκεψής τους. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε έντυπη μορφή, υπήρχε όμως και σε ψηφιακή μορφή σε φόρμα στην πλατφόρμα Google όπου καταχωρήθηκαν όλα τα δεδομένα.

Ως προς τη δομή και το περιεχόμενο, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 15 ερωτήσεις «κλειστού τύπου», πολλαπλής επιλογής, με κλίμακα σπουδαιότητας και διχοτομικές⁴. Στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής υπάρχει η δυνατότητα διατύπωσης ελεύθερου σχολίου ή απάντησης εκτός των προτεινόμενων. Οι πληροφορίες που ζητούνται είναι οι εξής:

- Πρώτερη γνώση του επισκέπτη σχετικά με το κεντρικό θέμα της έκθεσης.
- Γενική εντύπωση από την επίσκεψη.
- Τον αντίκτυπο που είχε στον επισκέπτη η έκθεση (μαθησιακός, συναισθηματικός κ.λπ.)
- Ενδιαφέρον για τις επιμέρους θεματικές της έκθεσης.
- Προτιμήσεις σχετικά με τα ερμηνευτικά μέσα της έκθεσης.
- Μοτίβο και συχνότητα επίσκεψης.
- Τρόπος ενημέρωσης για την έκθεση.
- Δημογραφικά στοιχεία: φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης και τόπος διαμονής.

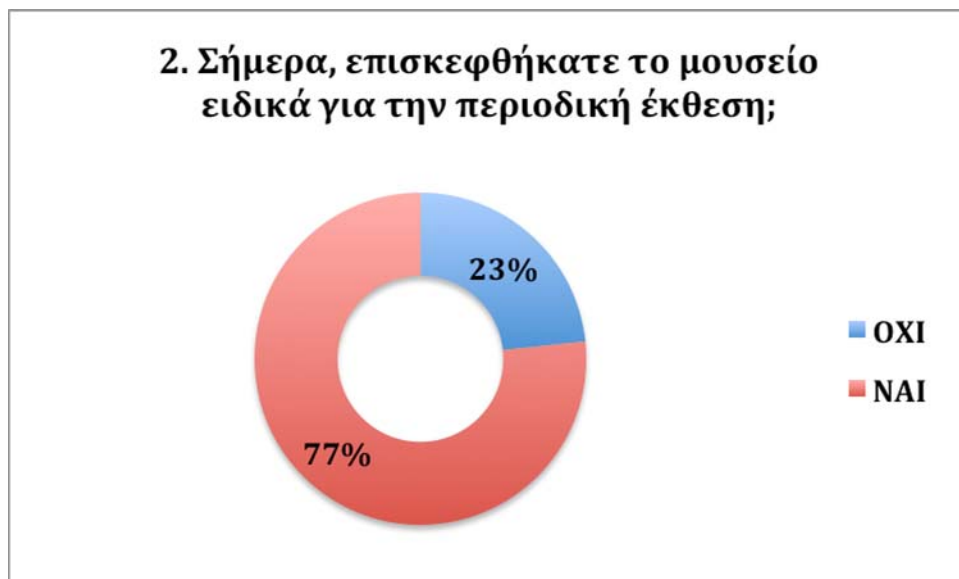
Στην παρούσα συνοπτική αναφορά παρατίθενται τα αποτελέσματα από τα 60 ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν και έτυχαν αρχικής επεξεργασίας με τη χρήση Microsoft®Excel 2010.

⁴ Kotler, N., Kotler Ph. (1998), *Museum Strategy and Marketing: Designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, CA: Jossey-Bass, 170.

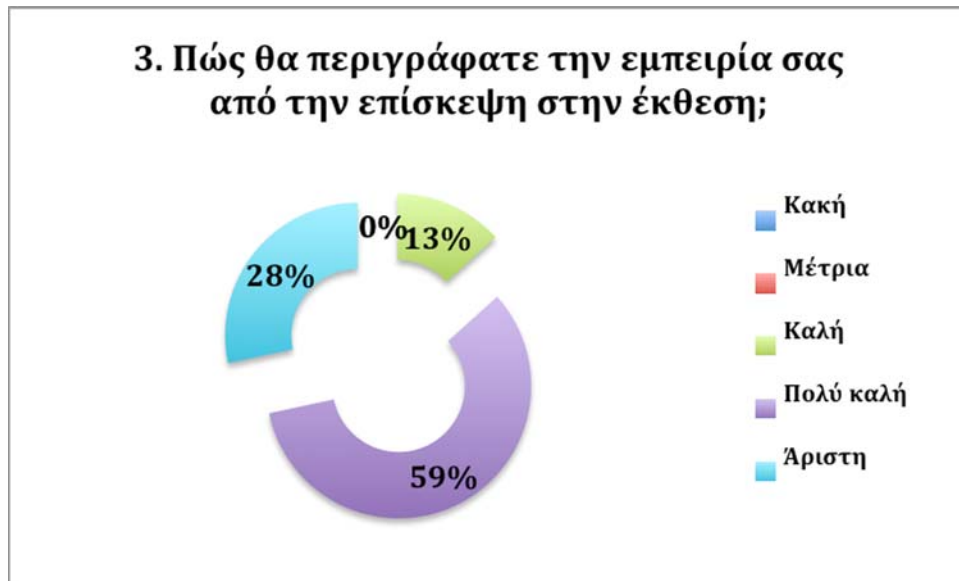
1. Νέος-α / υφιστάμενος-η επισκέπτης-τρια

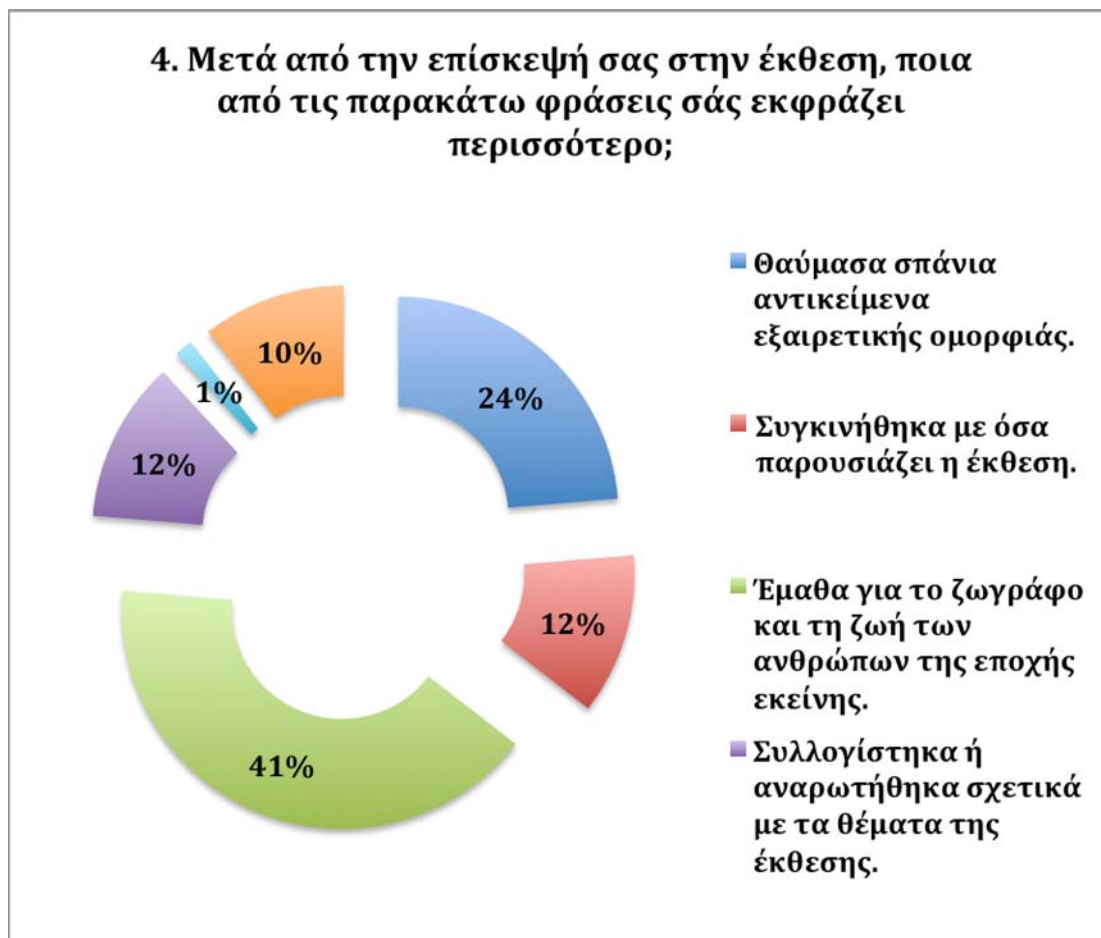
2. Η περιοδική έκθεση με οδήγησε σήμερα στο Βυζαντινό Μουσείο;

3. Η εμπειρία της επίσκεψης

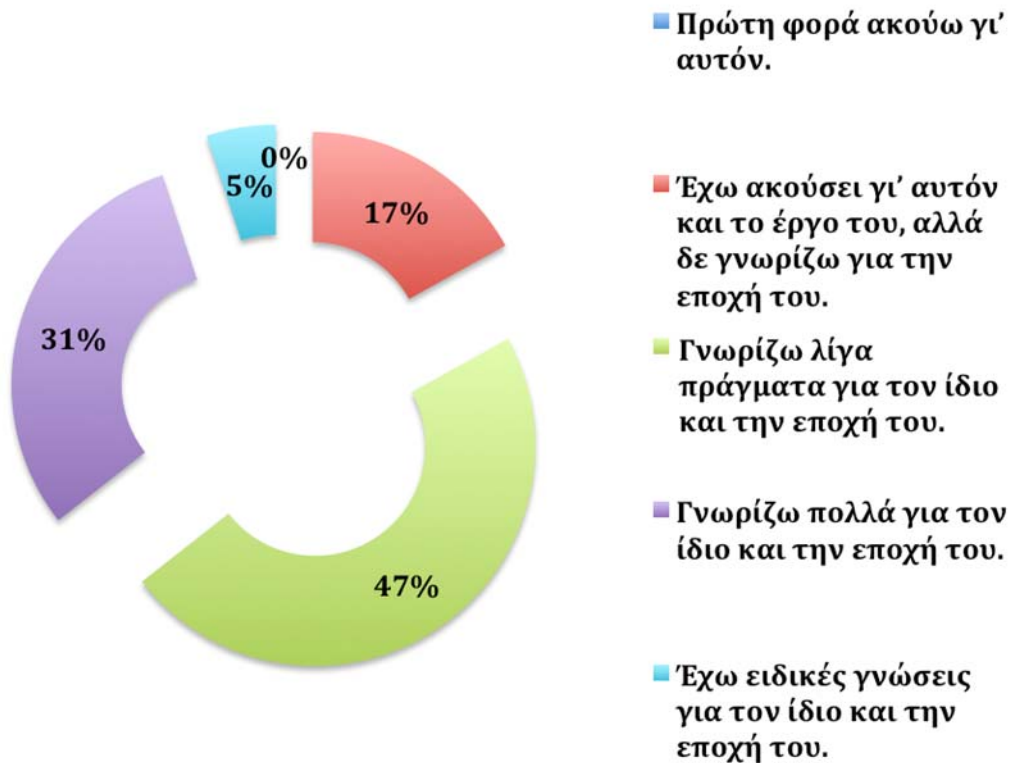

4. Μαθησιακά αποτελέσματα της έκθεσης

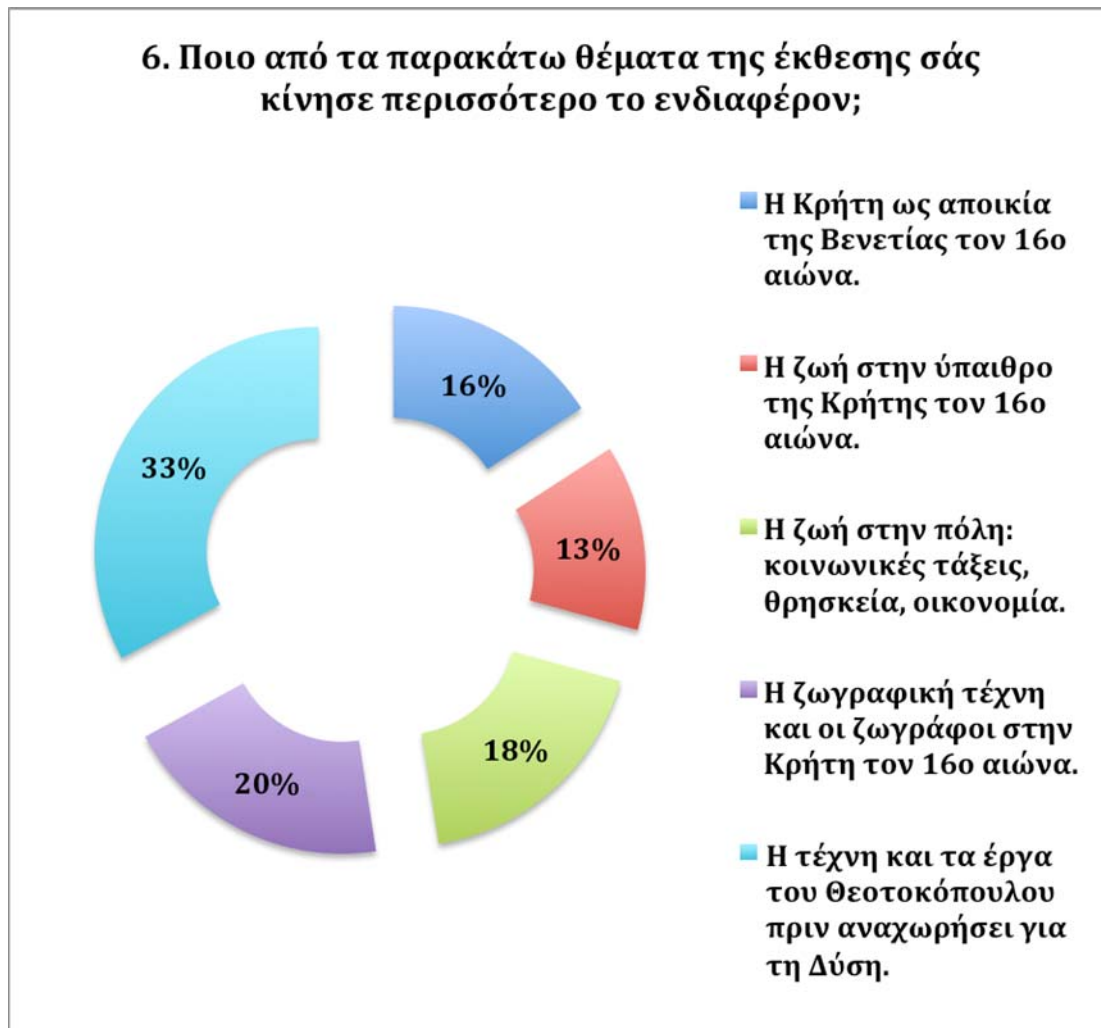

5. Πρότερη γνώση και εξοικείωση με το θέμα της έκθεσης

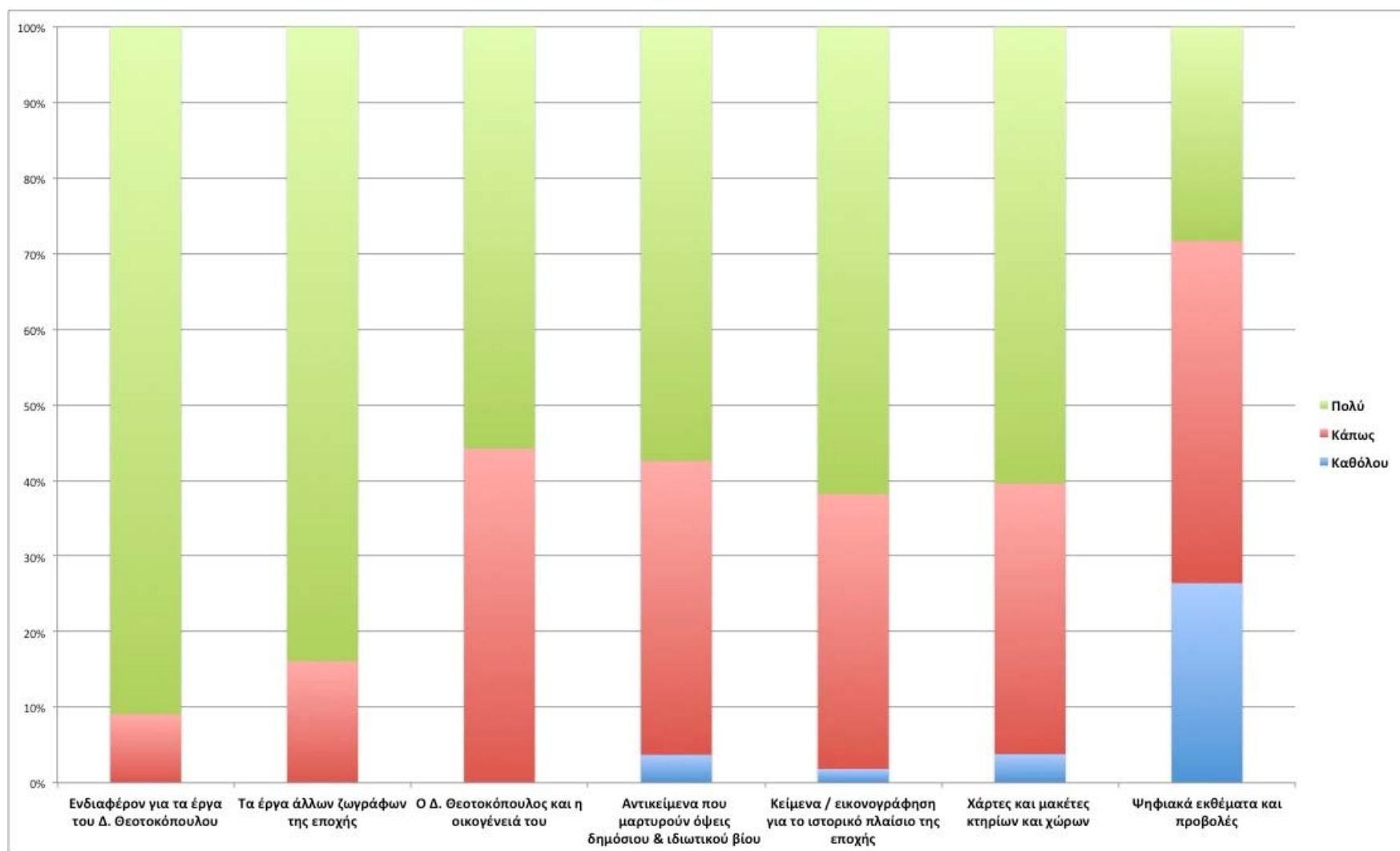
5. Ποια από τις προτάσεις που ακολουθούν περιγράφει καλύτερα τις γνώσεις σας για τον Θεοτοκόπουλο και την εποχή του;

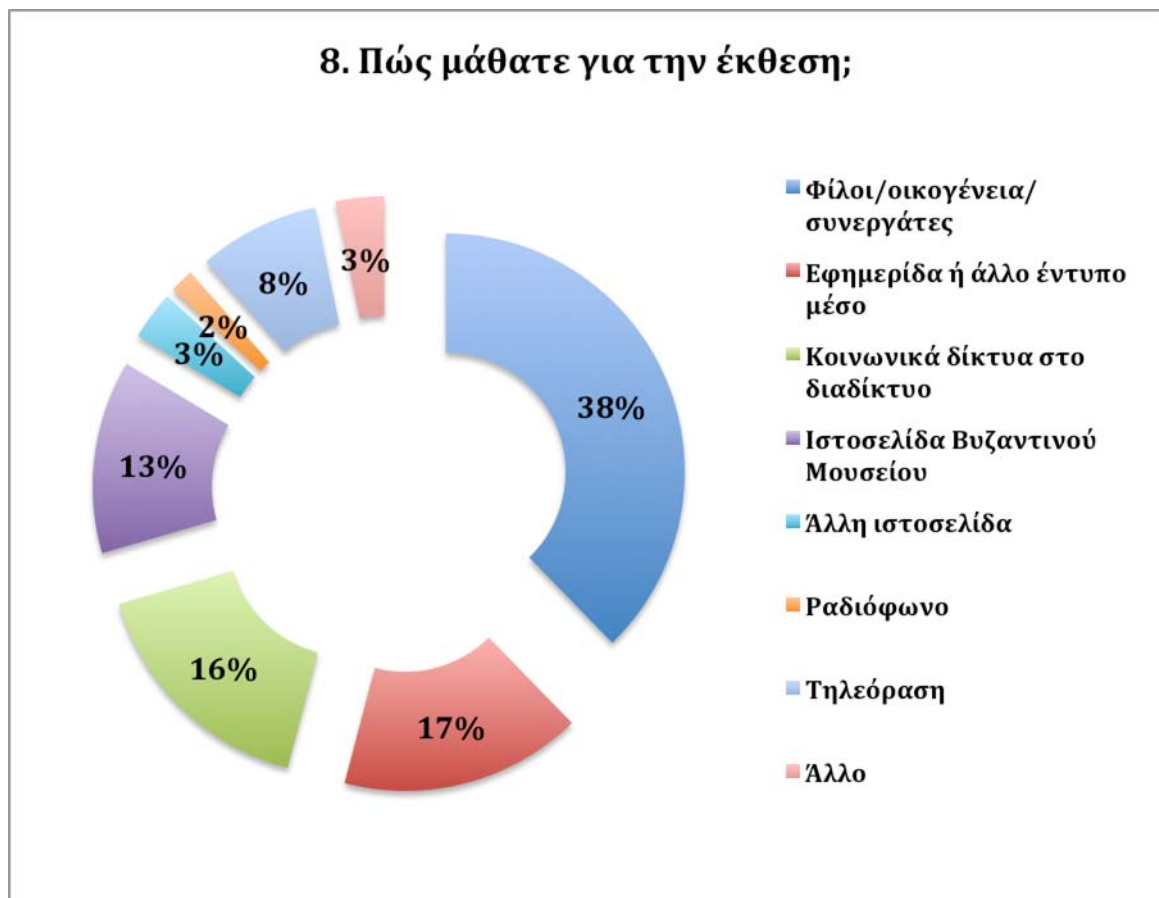
6. Ενδιαφέρον για τις επιμέρους θεματικές της έκθεσης

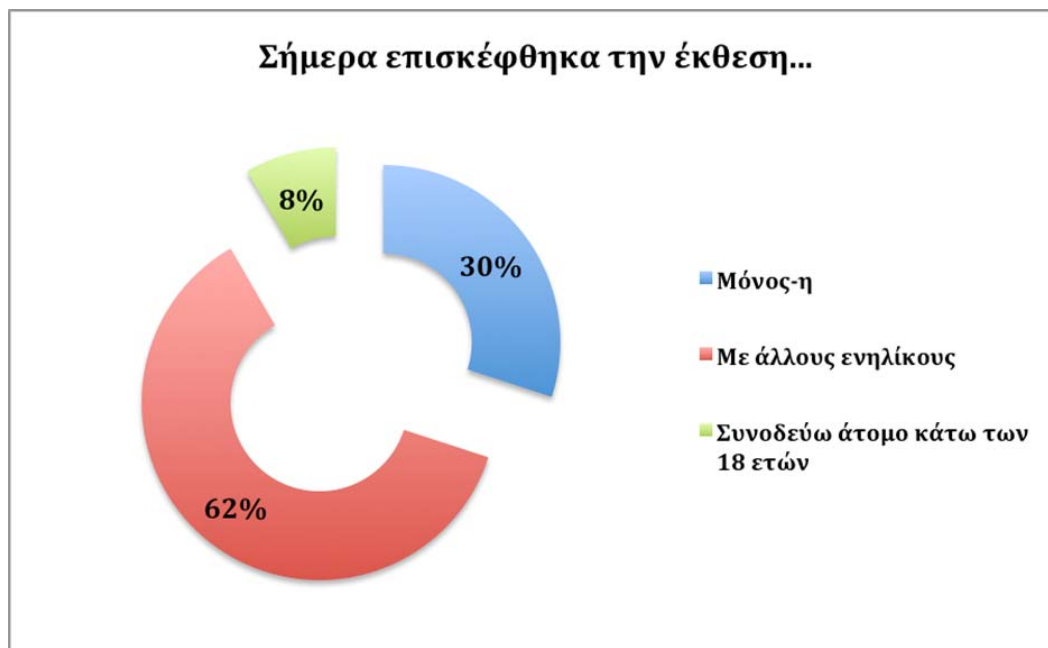
7. Στην έκθεση, κατά πόσο σας κίνησαν το ενδιαφέρον...

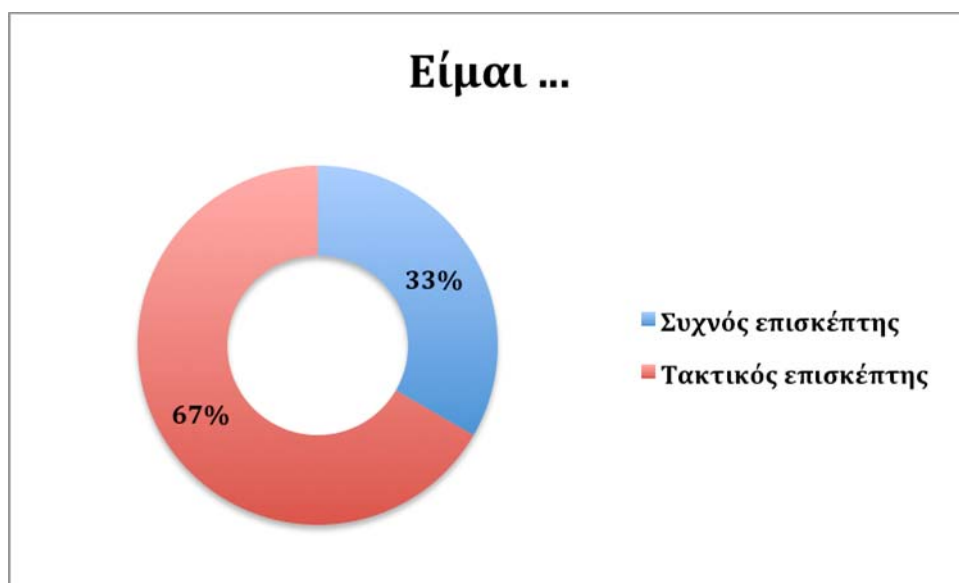
8. Τρόπος ενημέρωσης για την έκθεση

9. Μοτίβο επίσκεψης

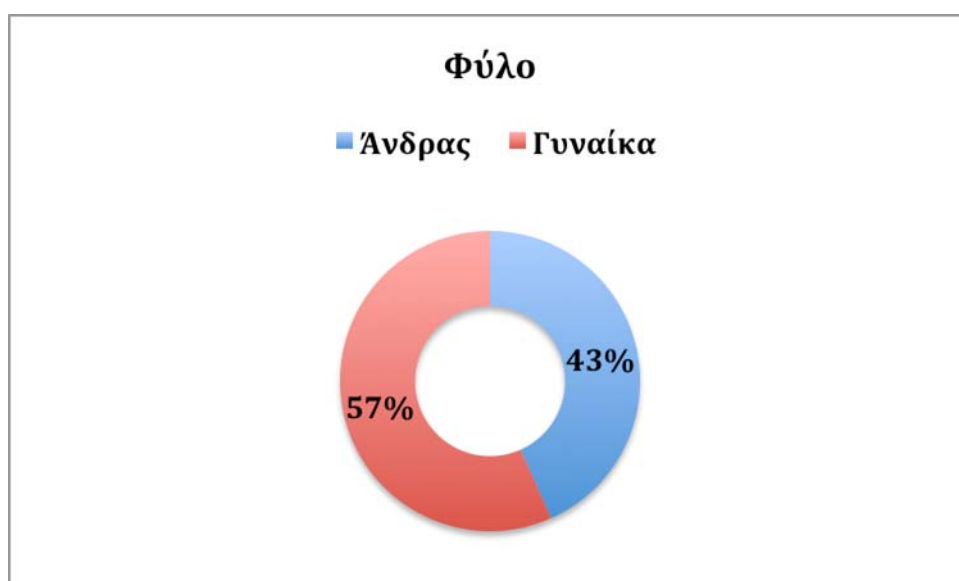

10. Συχνότητα επίσκεψης στο Βυζαντινό Μουσείο

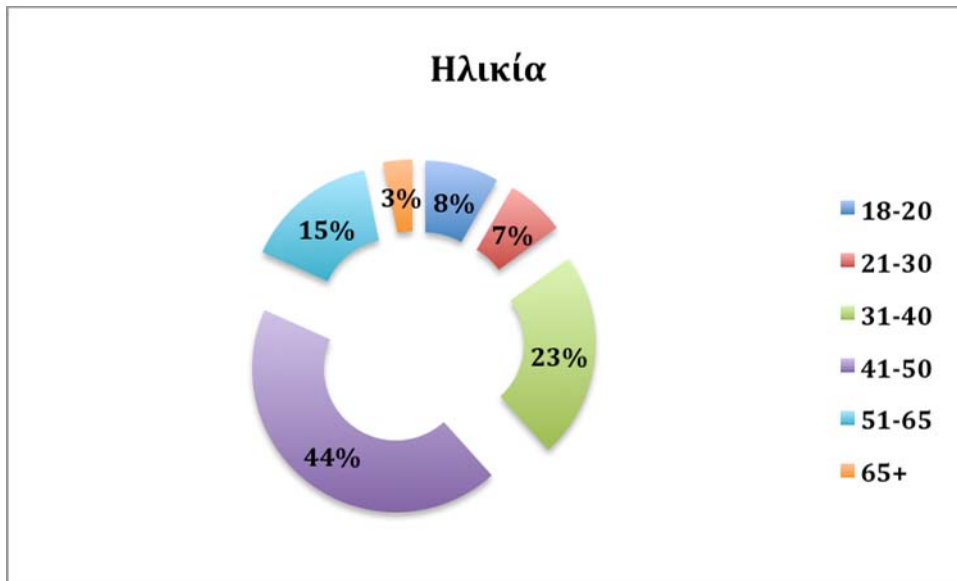

Δημογραφικά στοιχεία

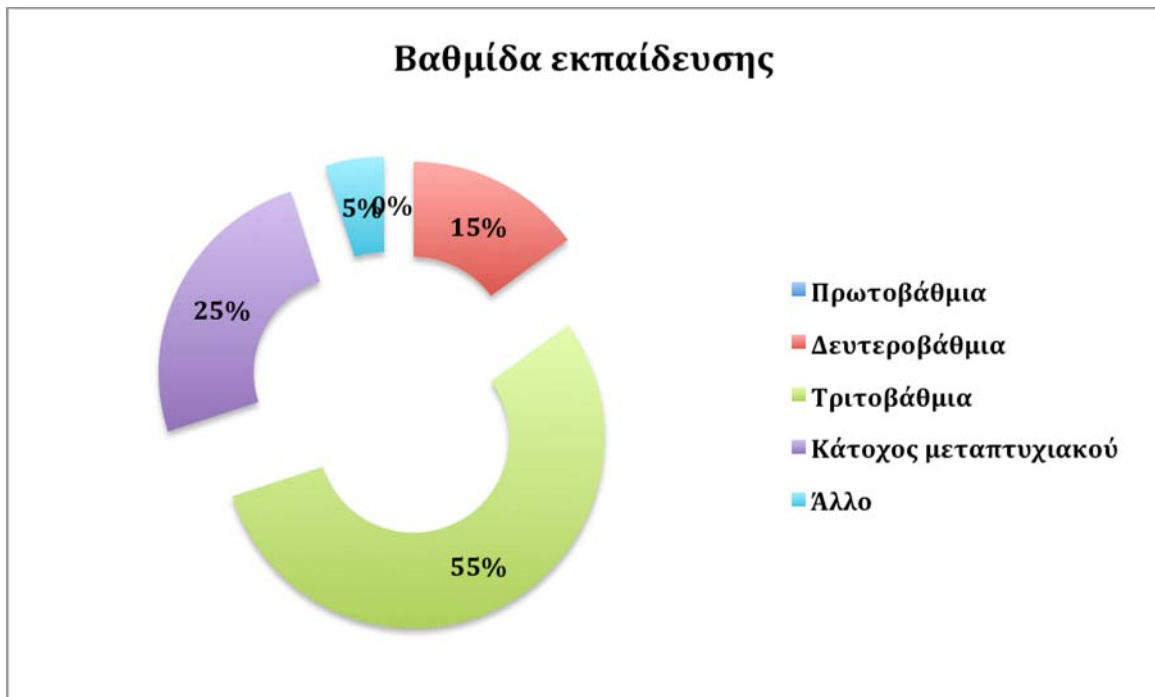
Φύλο

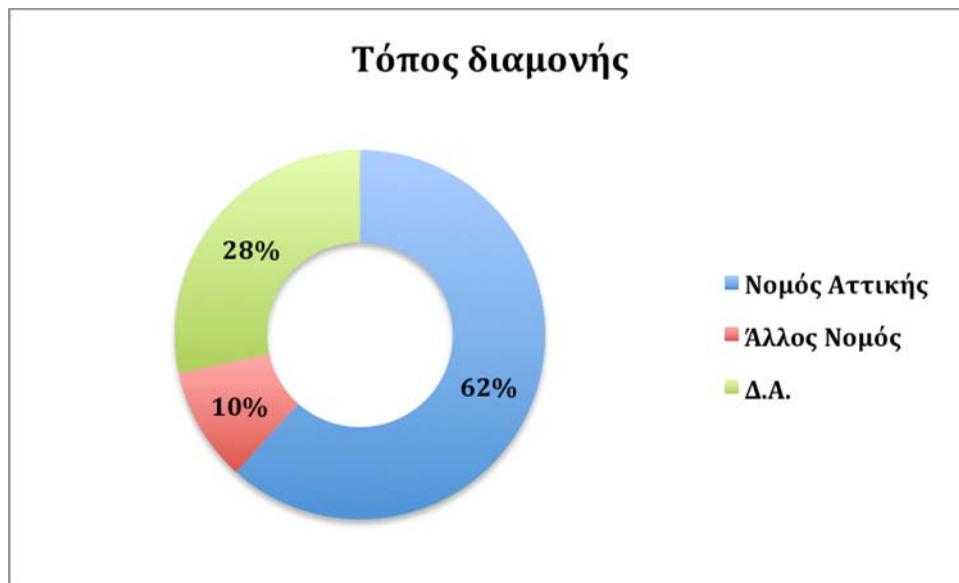
Ηλικία

Βαθμίδα εκπαίδευσης

Τόπος διαμονής

Βιβλιογραφία

Diamond, J. (1999), *Practical Evaluation Guide: Tools for Museums & Other Informal Educational Settings*, Walnut Creek, CA: AltaMira Press

Δοξανάκη Α. (2013), Τα αρχαιολογικά μουσεία και η επικοινωνία τους με το κοινό: Ανασταλτικοί παράγοντες επιρροής στο μοτίβο της επισκεψιμότητας των αρχαιολογικών μουσείων της Αθήνας, *Το Μουσείο*, τεύχος 8-9, σ. 60-71

Merriman N., *Beyond the Glass Case. The Past, the Heritage and the Public*, Institute of Archaeology, University College London, London 1991

Kotler, N., Kotler Ph. (1998), *Museum Strategy and Marketing: Designing missions, building audiences, generating revenue and resources*, CA: Jossey-Bass

Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος πριν από τον *El Greco*, συνοπτικός κατάλογος της έκθεσης, Υπουργείο Πολιτισμού – Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Αθήνα 2014.

Διαθέσιμος στο: <http://elgreco.byzantinemuseum.gr/el/1402/>